

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 4867
Tarih: 24.01.2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı ve resmi söylemin dışında birçok noktanın karanlıkta kaldığı siyasi davalarından biri olan “İzmir Suikastı” davası, suikast iddiasıyla başlayan sonrasında da siyasi bir hesaplaşmaya dönüşen bir bilinmezlik yumağı olarak sırrını korumaya devam ediyor. Söz konusu davanın bütün boyutlarıyla araştırılması hali hazırda yürümekte olan “Barış ve Demokratik Çözüm Süreci”ne de büyük bir katkı sunacaktır. Karanlıkta kalan bu siyasi vakaya Meclis’in ışık tutmasını sağlamak amacıyla Anayasa’nın 98. ve içtüzüğün 104 ve 105. maddeleri gereğince “Meclis Araştırması” açılmasını saygılarımla arz ederim.

İdris BALUKEN

BDP Grup Başkanvekili

Bingöl Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda ayırt edici bir özelliğe sahip olan 1924-1926 arası dönem merkezi hükümet ile merkezi hükümete muhalefet eden bütün kesimler arasındaki çelişkinin uzlaşmaz bir karşıtlığa dönüşerek muhalefetin tümünden etkisizleştirmesiyle son bulmuştur. Bu süre içerisinde cumhuriyetin kuruluşundan itibaren görev yapan İstiklal Mahkemeleri muhalefeti etkisizleştirme de en önemli işlevi görmüştür.

İstiklal Mahkemeleri, yaptıkları yargılamalar ve aldıkları kararlarla ülke tarihine her biri kara delik olarak geçen birçok vakanın öznesi haline gelmişler. Manevi etkileri günümüze kadar süren bu mahkemelerin gördüğü en önemli dava 14 Haziran 1926'de İzmir Valiliği'ne yapılan bir ihbarla ortaya çıkan ve tarihe İzmir Suikastı olarak geçen olayın zanlılarının yargılanmasıydı. Dava, Cumhuriyetin ilk muhalif partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın 3 Haziran 1925'de, Şeyh Said İsyanı ile ilişkilendirilerek kapatılmasından sonra muhaliflere karşı verilen mücadelenin son aşamasını teşkil etti. Suikasta karışanları cezalandırmak bahanesiyle yargılamanın çerçevesi öylesine genişletildi ki, iki ay içinde Mustafa Kemal'e muhalefet eden tüm kadrolar tasfiye edildiler.

Zanlılar; Suikastçılar', 'Onlarla İlişkili Olanlar' ve 'Eski İttihatçılar' olarak üçe ayrılmıştı. Suikast haberini alan Başbakan İsmet Paşa durumu derhal Ankara İstiklal Mahkemesi'ne bildirmiş, özel bir trenle Ankara'dan yola çıkan Mahkeme Heyeti, 17 Haziran 1926'da İzmir'e gelmişti. Mahkemenin ilk ayağı olan İzmir yargılamaları 26 Haziran-13 Temmuz 1926 arasında, ikinci ayağı olan Ankara yargılamaları da 2 Ağustos-26 Ağustos 1926 arasında yapılmış ve hızlı yargı süreciyle dava kür edilmiştir.

8 Temmuzdaki duruşmada savcı olayın iki yüzü olduğunu, birinci yüzde Cumhurbaşkanı'na yönelik suikastın, ikinci yüzde ise 'eski İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ileri gelenlerinin oluşturduğu Kara Çete'nin hükümeti devirme planlarının' olduğunu söyleyerek, yurt dışında olan sanıkların Ankara'da yargılanmasını istemişti. Bu teklif kabul edilerek dokuz kişinin dosyası ayrıldı ve karar aşamasına geçildi.

13 Temmuz 1926 günkü duruşmada, Şeyh Said İsyanı'ndan başlayarak bir siyasi değerlendirme yapıldıktan sonra karar açıklandı. İkiisi gıyabında olmak üzere 15 kişiye, cumhurbaşkanı suikast düzenlemekten değil, 'Anayasa'nın bir kısmını veya tamamını ve Meclis'i kaldırmaya çalışanlara veya bu işi cemiyet kurarak yapanlara idam cezası verilir'

diyen Ceza Kanunu'nun 55. ve 57. maddeleri uyarınca eski Lazistan Milletvekili Ziya Hurşit olmak üzere onunla birlikte 14 adamına da idam cezası verildi.

İdamlar, 13/14 Temmuz 1926 günü gece yarısı başlamış, saat 03'e kadar sürmüştü. İdam edilenler saat 10'a kadar sehpalarda bırakılmış, şehir halkına teşhir edilmişler ve kimsenin bilmediği bir yere gömülmüşlerdir.

İstiklâl Mahkemesi heyetince yapılan İzmir duruşmalarında 40 kişi yargılandı. Bu yargılamalar sonucunda 15 kişi idamla cezalandırıldı. Birkaç hafta sonra Ankara'da gerçekleştirilen duruşmalarda yargılanan 57 kişiden ise dördü idam cezasına çarptırıldı. Toplam 97 kişinin yargılandığı davalar sonucunda 19 idam, 9 sürgün ve hapis cezası verilirken kalan 69 kişi de beraat etti.

Türkiye siyasi tarihinin en önemli vakalarından biri olan İzmir Suikastının araştırılarak hakikatin ortaya çıkarılması tarihten ders alma babında yüzleşmemiz gereken önemli bir dönemdir aynı zamanda. 90 yıldır demokrasinin bir türlü giderilemeyen marazlarını anlamak için bu davanın seyri ve arkasındaki zihniyet anlaşılmak durumundadır. Olayın başından sonuna kadar araştırılması ve idam edilenlerin başta Ziya Hurşit olmak üzere mezar yerlerinin açıklanması meclisin önünde büyük bir zaruriyet olarak durmaktadır.

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI**

Sayı: 405

30.06.2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

BDP Grubu adına verilen tüm Meclis Araştırma Önergelerini üstleniyoruz.
Gereğini arz ederim.

İdris BALUKEN
Bingöl Milletvekili
HDP Grup Başkanvekili

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR